

Östgotaspel

Östergötlands Spelmansförbund
www.ostgotaspel.se

Styrelsens ordförande:
Isabell Svärdmalm
ordforande@ostgotaspel.se

Nr 4, december 2015
årgång 15

Ansvarig utgivare:
Isabell Svärdmalm

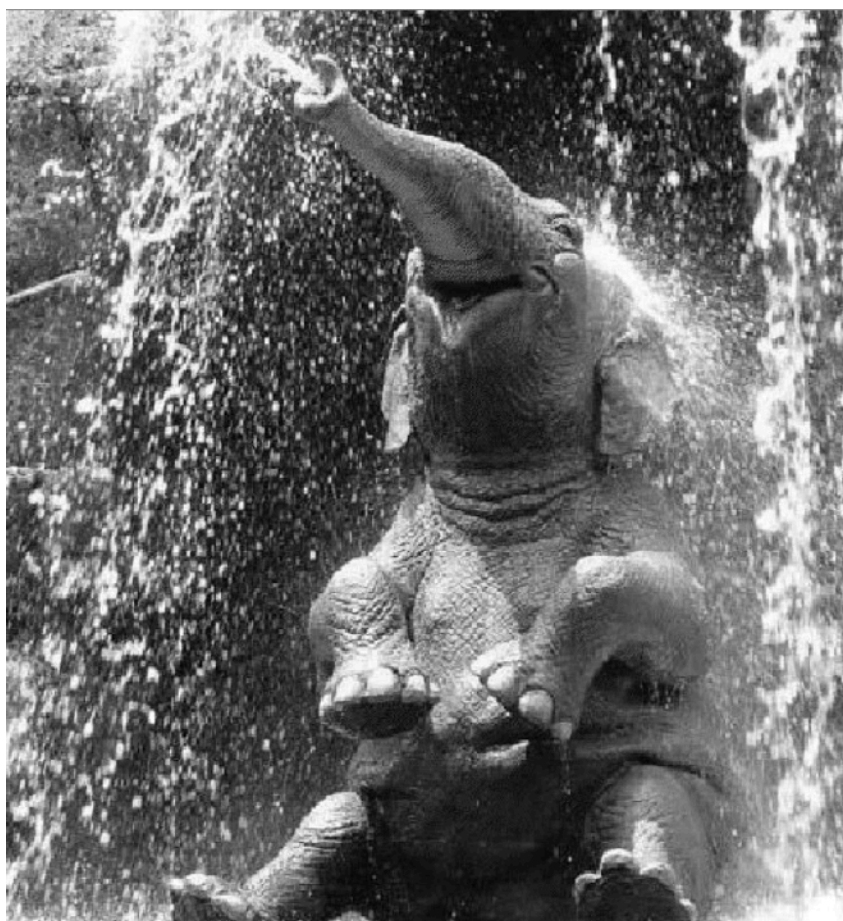
Redaktion: Barbro Wijma
redaktor@ostgotaspel.se

Håkan Wasén

Julglädje – kan handla om så mycket!!!

Grupperna på Höstrträffen spelade så att Oskar Olausson och Lotti Svensson inte kunde sitta stilla... Foto: Håkan Wasén

Innehåll

ÖSF och Knytkalas 5.1	2	Polonäs av A F Alard, stämman S Askling	7
Ordf:s julhälsning	3	Arne Blomberg: Mäster Plutt - XL	8
Höstrträffen en succé!	3	Intervju med riksspelmannen	9-11
Grupper på höstrträffen	3-5	Claes-Göran Olson	
Peter Berry: Låtar på gränsen och spelmansböcker...	5-7	Numrets låt: Schottis från Bingsjö (?)	11
		Kalendarium	12
		Redaktörens ruta	12

STYRELSE FÖR ÖSTERGÖTLANDS SPELMANSFÖRBUND

Ordförande: Isabell Svärdmalm, tel.011-319876, 0730-541193, ordforande@ostgotaspel.se

Sekreterare: Barbro Wijma, tel. 013-162212, sekreterare@ostgotaspel.se

Kassör: Mats Ekman, tel. 013-152336, kassor@ostgotaspel.se

Ledamöter: Bent Hansen, Marie Andersson,

Suppleanter: Staffan Lensell, Torgny Lundberg, Håkan Wasén.

ÖVRIGA FUNKTIONÄRER bl.a.:

Spelledare: Isabell Svärdmalm, 011-319876, spelledare@ostgotaspel.se

Medlemsärenden: Ingrid Ährlin, tel 0707-740665, medlem@ostgotaspel.se

Arkiv, notbibliotek, försäljning: Hans Norberg, tel. 013-52536, hansnobe@passagen.se

Hemsidesansvarig: Staffan Lensell, webb@ostgotaspel.se

Östgotaspels redaktion: B. Wijma, redaktor@ostgotaspel.se, H. Wasén, hakan.wasen@outlook.com

ÖSF NYTT:

Knytkalas 5.1 2016 kl. 18.00

Den uppskattade kvällen med dans efter all julmat återuppstod förra året och blev väldigt uppskattad. Nu kommer den i repris!

ÖSF inbjuder alla spelmän/kvinnor och dansare till ett

KNYTKALAS avseende mat, spel och dans

Var? Majblommans lokaler, Skördeg. 27, Norrköping
Se: <http://kartor.eniro.se/?index=yp&id=31991847>

Tag med instrument och dansskor - och lite att ställa upp på det dukade bordet!

Program: **18.00** Dansen inleds med ett dansant Allspel - Alla kan vara med! Se repertoar på vår hemsida ostgotaspel.se eller kontakta vår spelledare (se ovan). Därefter spel enligt spellista som tecknas på plats

20.00 Vi plockar fram våra knyten och gör ett hejdundrande knytkalas

21.00 Dansen fortsätter med spel enligt lista

Inträde: 40 kr

Varmt välkomna!

ÖSF – NYTT: Ordförande har ordet!

Hej Alla Spelmansvänner!

Hösten är ju lite grå mellan varven...så det var verkligen jättekul att tillsammans med så många av er dela en lördagseftermiddag på Lunnevads folkhögskola. Jag tänker på Hösträffen! 8 olika spelgrupper presenterade sig och spelade upp för varandra. Kändes mycket lyckat och gav mersmak. Läs mer på sidorna 3 till 5!

Backar vi bakåt kan vi se tillbaka på en fin spelmanssommars tycker jag! Stort som smått, för att passa alla: De lite mindre spelstämorna i bl a Ringarum, Kleven, Brevens Bruk, Krysander-Ask-Ekebyborna, och Slaka. Från Linköpingsstämman minns vi de fina spel-vis- och danskurserna, samt också Allspelsdansen.

Årets Zornmärkesuppspelningar hölls i samband med

Korröfestivalen och tre östgötar, Magnus Larsson, Kurt Ehlert och Sara Elofsson blev diplomerade.

Vi har gratulerat Sörmlands Spelmansförbund till 90 år, och vid LinköpingsFestivalen hade vi en egen Östgötascen (tyvärr inte vidare tydligt presenterat, men vi som var där visste).

Nu stundar Advent. En tid för eftertanke. Vi lever i en orolig värld. Jag har en liten mindfulnessbok, där det står: ”Hur du ser på världen avgör vad du kommer att hitta omkring dig. Om du söker efter det positiva kommer du inte att bli besviken.”

Ta vara på Advents- och Juletiden med Dina Nära och Kära!

Vi ses på Knytkalaset Trettondedagsafton!
God Jul och Gott Nytt År!

Spelmanshälsningar Isabell

Hösträffen en succé!

Östergötlands spelmansförbunds Hösträff på Lunnevads folkhögskola blev en succé! Flera östgötska spelgrupper nappade på temat att presentera sig och förbättra samarbetet mellan olika spelgrupper i Östergötland.

Deltagarna bjöds på en två timmar lång konsert av olika slag med både unga och något äldre spelmän och spelkvinnor. Flera av grupperna bjöd också in spelsugna att vara med (se separat artikel).

-Vi uppskattade träffen mycket säger Claes-Göran Olson i spelgruppen Filidur.

-Det var ett bra initiativ och kul att få se och lyssna på andra grupper. Som grupp har man sällan tillfälle till det.

I samband med mötet framförde deltagarna flera idéer, önskemål och frågor för spelmansförbundets styrelse att fundera på. Här är några:

- * Ljudprov på grupperna på spelmansförbundets hem sida. Den som vill boka en grupp/spelman vill säkert gärna först höra hur de låter.
- * Inspelningar av allspelslåtar på hemsidan.
- * Kan man alternera Linköpingsstämman så att den varvas med andra stämmor på olika orter?? En stämma/träff på Söderköpings brunn ?
- * Regelbundna spelträffar önskas! Gärna på olika orter. Enkelt, opretentiöst, bara ett tillfälle att umgås och spela.
- * Man kan bilda tillfälliga grupper som har en viss uppgift, t ex genomföra en dansspelning. Kräver några gemensamma övningstillfällen.

Locktoner från Söderköping Text sida 3-5: Marie Andersson, Håkan

Här är grupperna som spelade på Höstträffen i Lunnevad - möjligheter för spelsugna både i Linköping, Norrköping och Söderköping att haka på!

Marie Länne-Persson och David Siljat, Linköping.

Marie sjunger och spelar harpa, David sjunger och spelar nyckelharpa. Duon spelar gärna ballader, sånglekar och annan musik med medeltida ursprung och har ett skolprogram för årskurs 5 på temat medeltida ballader och sånglekar

Båda är också knutna till Slaka Balladforum, som träffas 1 söndagskväll/månad i Kyrkliden i Slaka, Linköping, för att sjunga och dansa ballader från trakten.

Slaka Balladforum är en del av föreningen Slakamusiken och en öppen grupp där alla är välkomna.

Kostar inget.

Kontakt: www.slakamusiken.wordpress.com + Facebook

Locktoner

Folkmusikgrupp i Söderköping som bildades 1985.

OBS! Vill gärna bli fler!

De flesta spelar också i kammarorkestern i Söderköping och brukar stanna kvar efter

orkesterrepetitionerna och spela folkmusik. Brukar vara med på "Musik på gator och torg" i Söderköping i juni och i samband med kammarorkesterns konserter.

Kontakt: Magnus Larsson, 070-6967891, magnuslarssonx@hotmail.com

"Hans gäng"

Från Linköping. 4 medlemmar. Började spela som en studiecirkel på Folkuniversitetet 2001 med Hans Norberg som ledare. Nu har de lämnat Folkuniversitetet och spelar hemma hos varandra på måndagskvällarna. Träffarna brukar vara en blandning av gruppspel och individuella lektioner med Hans. **Tar gärna emot fler.**

Spelar på FiL:s folkmusikcafé då och då, men annars inte så mycket offentligt.

Kontakt: Hans Norberg hansnobe@passagen.se
013-525 36

Folklekarne

Från Norrköping. Startade 1987. Spelar på söndagar kl 18 och är en öppen grupp. Övar på Kulturskolan.

Spelar mest östgötskt. Spelar gärna till dans. Har under många år arrangerat gröttfest i trettonhelgen och "Midvinterblot". Brukar spela på Kulturnatten. Spelar i kyrkor, caféer, till dans och konsert.

Folklekarne har även spelat in en kassett och Cd:n Livslust.

Kontakt: Jan-Åke Sallermo
jan-ake.sallermo@telia.com

Filidur

Från Linköping/Motala/Borensberg. Har spelat ihop sedan 1980 ca... 6 musikanter, instrument; nyckelharpa, gitarr, basfiol, dragspel och "cajun" (trumma man sitter på).

-Vi har haft förmånen att spela till dans ibland och även till enbart lyssnande publik, det är fantastiskt roligt, och vi brukar då uppträda under namnet "Filidur." säger Claes-Göran Olson.

kontakt: www.filidur.com

Linköping Spelmanslag

Bildades 2011 för att "spelande holländare" som satt och spelade ensamma på kammaren skulle få några att spela tillsammans med! Laget består av 20-talet aktiva medlemmar och repertoaren består främst av låtar från sydöstra Sverige såsom Småland och Östergötland. Laget spelar polskor, slängpolskor, schottisar, valser mm. Laget vill ha fler medlemmar gärna på bas, gitarr, mandola. cittra mm.

Lagets eldsjäl är Håkan Wasén och laget har riksspelmannen Rune Persson som spelledare. Laget känns igen på de blågula banden på fiolerna!

Kontakt :Hemsidan Linköpings spelmanslag eller hakan.wasen@outlook.com

Låtande Tjejer

"Såvitt jag vet är vi den enda östgötska spelgruppen med enbart kvinnor - 7 - (mitt initiativ, en tanke bakom det), som dessutom lyckats hålla ihop sedan 1981 (33 år), med samma deltagare även om några tillkom lite senare, säger Miriam Berger.

-Vi gillar att spela till dans, men också till underhållning (då brukar vi också berätta en del mellan låtarna), samt leder gruppdans och barnsånglekar. Vi har jobbat mycket med arrangemang på våra låtar och använder ljrande instrument (för variation och stämkom): fioler, flöjt, folklig harpa, mandolin, mandola, cittra samt sång. Vi berättar lite om hur vi använder visor upptecknade i Östergötland och att vi arbetar med östsvensk inriktning, främst Östergötland/Småland, lite Sörmland, Skåne."

Kontakt: miriam.berger@comhem.se

Lunnefolk

Ungdomar från Folkmusiklinjen på Lunnevads folkhögskola. Utbildningen är 1-2 år. Lärare Per Eckerbom.

Folklekarne

Bilder på grupper från hösträffen, forts

Till vänster: Filidur
Nedan: Hans grupp

Till vänster: Linköpings spelmanslag

Låtar på gränsen – spelmansböcker från nordvästra Östergötland och södra Närke Peter Berry berättar

Anders Fredrik Alard (1821-1900) var 12 år gammal när han skrev sitt namn i sin nya notbok. Första sidorna består av skalor och enkel musikalisk grammatik. Ett hundratal melodier ger den övning Anders behöver i fiolspel. Polonäser (i fortsättningen skriver jag slängpolskor) och valser används för att skola den unge Anders som sedan alls inte utmärker sig som spelman. Han blir organist i Katarina församling i Stockholm och är upphovsman till flerstämmiga koraler.

Alard intresserar mig av flera skäl. Han hör till det tidiga 1800-talet, som jag studerat i samband med att jag skrev boken om Abraham Haghholm från Godegård, han är östgöte, uppvuxen på godset Carlshof inte långt från Klockrike och hans låthäfte är en av flera s k spelmansböcker från samma region och samma tid som Haghholm. När jag skrev boken tänkte jag senare försöka få veta mer om vad spelmansböcker var och hur man umgicks med dem under Haghholms aktivaste insamlingstid, särskilt 1830-talet. Nu är jag på väg. Jag har med hjälp av framför allt Folkmusikkommissionens

notsamling identifierat några spelmansböcker som passar in någorlunda i tid och plats. Jag har sökt efter gemensamma nämnare i detta material och tror att jag hittat några. Jag tror jag kan antyda en slags spelmansboks- eller uppteckningskultur som kännetecknar nordvästra Östergötland och södra Närke.

I spelmansböcker hittar man sällan annat än noter. Uppgifter om hur musiken kommit i upptecknarens händer saknas. Namn och datum förekommer men uppgifterna är inte entydiga. I spelmansboken som tillhört **Lars Göran Högberg** (1813-1884) står det den 27 april 1832. Den är samtida med Alards. Bara ett år skiljer. Båda häftena innehåller främst slängpolskor. Högberg hör till dem i mitt urval som bor på andra sidan gränsen mot Närke i Snavlunda och i Hammars socken. Jag tycker mig se ett tydligt släktskap mellan Alards och Högbergs musik. De träffar förmodligen inte varandra men de umgås med samma musik, på samma sätt vid samma tid och tillhör bägge det som jag skulle vilja undersöka som en gränsregion med en egen kultur.

Låtar på gränsen – spelmansböcker från..., forts

Högberg och Alard växer upp under olika omständigheter. Jag anar en högre stånds bakgrund i Alards fall. Högberg är son till en sockenskräddare. Bägge är unga när de engagerar sig i den folkliga musiken. För Alard är det kanske en övergående passion och för Högberg en bestående. För **Nils Bergdahl** (1813-1887) är musiken ingen parentes. Han är militärmusiker, basist, och enligt Olof Andersson, en av redaktörerna för Svenska låtar, även "bondspelman". Anderssons kommentarer till spelmansböckerna i Folkmusikkommissionens samling, sedan flera år tillgänglig på Internet, är ovärderliga. Han ger oss information om låtarna och upptecknarna som annars hade varit svår, kanske omöjlig, att hitta. Andersson har gått igenom Bergdahls samling och kommenterar: "Ett närmare studium av våra 1700-talshandskrifter (melodierna härröra med några undantag från 1700-talet) ger vid handen att ett icke ringa antal melodier, ibland 30-40%, återfinns i dem alla... Ett avsevärt antal av föreliggande polskor kan sägas ha varit allmän egendom... [och] utgör intressant belägg på de musikalisk-kulturella förbindelser som varit rådande på 1700-talet."

Bergdahls samling framstår som en av de rikaste av de åtta spelmansböcker jag gått igenom. Här finns spelbar musik. Samlingen består uteslutande av polskor och är mer omfattande än de jag tidigare nämnt. Harmoniskt påminner den mycket om Haghols. Hagholt och Bergdahl är samtida. **Abraham Hagholt** (1811-1890) verkar i Godegårds socken, Bergdahl finns i Samsala, i Hallsbergstrakten.

Haghols samling, daterad 1836-1852, är den i särklass största av dem som jag undersökt. Den skiljer sig från Bergdahl och Alard bland annat genom att innehålla ett stort antal valser och flera kadriljer. Hans samling utmärker sig också genom kontakten med Medevi brunn där han sägs ha kommit i kontakt med många spelmän. Kanske några av dem som jag berättar om här?

Den största likheten med Haghols samling visar emellertid de låthäften som skrivs av **Johan Erik Carlsson** (1814- ?) som under en tid är nästan granne med Hagholt på gården Stora Kättstaka. Hans notsamling är daterad mellan 1833 och 1878 det vill säga samtida med Hagholt. Olof Andersson kommenterar även Carlssons samling utförligt. Det mest uppseendeväckande är att han hävdar att flera låtar skrivits av från Haghols låtbok. Det är känt att man brukade göra så, skriva av varandra, kanske snarare än att teckna upp efter levande musik. Här finns alltså ett ytterligare indicium på detta. Man kan ana att det förekommit ett ömsesidigt utbyte.

Carlssons låthäften ger, om man får tro Andersson, kanske den fullständigaste bilden av den samtida spelmansrepertoaren i "Närke och angränsande delar av Östergötland". Enligt Andersson är de flesta polskorna från senare delen av 1700-talet och några från 1700-talets förra hälft och övriga från 1800-talets första decennier. Valserna hör "till gammeldansens typ". Han konstaterar att valsen först omkring 1815-1820 blir populär bland allmänheten och får större spridning. De i samlingen representerade valserna "äro bland de första kända och spelade här i landet".

Till samma grupp av spelmansböcker hör de som signerats av **Carl Hammarén** och **Anders Planmarck**. Bägge har verkat i Askersund. Jag vet inte så mycket om dem. Hammarén skulle kunna vara identisk med Karl Hammarin (1734-1785), "borgare" i Askersund. Hammaréns och Planmarcks namn står i början och slutet av ett tvådelat häfte och vid deras namn står åren 1774 och 1787 skrivna. Det är oklart vad dessa herrar har med noterna att göra och på vilket sätt tidsangivelserna avspeglar när noterna skrivits ner. Det förekommer i en av samlingarna flera valser vilket antyder att låthäftena fyllts på under åren. Polskorna påminner om dem jag har hittat i de andra samlingarna jag nämnt. Vissa liknar i hög grad Haghols uppteckningar. Intressant med dessa låthäften från Askersund är att de förmodligen avspeglar en repertoar från staden, snarare än landsbygden. Det första häftet innehåller förutom några valser låtar som förefaller vara marscher, menuetter och kadriljer. Man har inte angivit vad det är för slag. Det andra häftet har en annan karaktär. Det består uteslutande av slängpolskor. Kan man tänka sig att det utval av slängpolskor som här gjorts särskilt passar i den högre stånds betonade stadsmiljön?

Sist vill jag nämna **Carl Gustav Sundblad** (1815-1905). Hans samling är den minsta och i likhet med Alards förmodligen en parentes i en musikers liv. Sundblad blir liksom sin far den ledande musikern i kyrkan, klockare och sedan utexaminerad organist. Han tillbringar hela sitt yrkesverksamma liv i Godegård och är med största sannolikhet nära bekant med Hagholt. Det är alldeles innan Hagholt börjar skriva sina noter som Sundblad sammanställer sitt nothäfte, daterat 1835. Sundblad är en bildad man. Han går i fin skola i Linköping och tar organistexamen i Stockholm. Han får fiollektioner av organisten i Tjällmo och kanske är det den kunskapen som Sundblad förmedlar till Hagholt. Den första låten Hagholt skriver i sitt låthäfte kommer med stor säkerhet från Sundblad. Hans samling representerar en ytterlighet i den regionala spelmanskanon som jag försöker teckna. Den vetter liksom Hammarén och Planmarck mot stadsmusiken och det borgerliga inslaget. Hans

Låtar på gränsen – spelmansböcker från..., forts

Det är dags att sammanfatta. Har jag lyckats i mitt uppsåt att skissa en regional musikkultur och vad skulle den i så fall bestå av? Innehållet i musiken verkar stämma med Olof Anderssons beskrivning. Ett arv av rokokostil i slängpolskegenren och nyfikenhet på de nya valserna. När det gäller spelmansböckerna och deras uppkomstmiljö skriver Andersson att "det förefaller finnas en rik tradition av spelmansboks skrivande i denna del av Närke". Andersson avser den södra delen och hans iakttagelse menar jag kan utsträckas till Östergötlands nordvästra hörn, med Alard som den sydligaste representanten. Vilka är nu dessa notkunniga spelmän? Svaret är inte givet. Vid första anblicken förefaller upphovsmännen ha lite gemensamt. Något som förenar dem är emellertid stora kontaktnät och en viss auktoritet. Kontaktytorna krävs för att upptäcka musiken och auktoriteten behövs för att förmå de spelande att dela med sig av sina skatter. Hagholm har auktoritet och kontaktnät som lärare. Sundblad och Alard tillhör etablerade familjer med anknytning till musik. Carlsson är under en tid bokhållare på ett stort gods. Bergdahl får sitt kontaktnät inom det

militära. Hammarén och Planmarck är förmodligen oförvitliga stadsborgare. Och kanske är det som i Högbergs fall en fördel att vara son till en sockenskräddare? Är det fel att även här ana ett stort kontaktnät och ett visst mått av auktoritet?

Vad gör man nu när man lärt sig allt detta om spelmansböckerna och deras värld? För min del gäller det först och främst att återvända till musiken och känna hur den reflekterar många öden, olika öden. Inte en stillastående, ensartad landsbygdshistoria. Att den reflekterar individer med säregna bakgrunder. Att allt inte är lika. Att det är ett myller. Och att det är ett levande myller, med vardag och högtid, med ansikten. Vem är den vackra kvinnan Anders Alard tecknar i sin notbok?

Samtliga spelmansböcker finns i fulltext på Internet: Högbergs spelmansbok via Södermanlands spelmansförbunds hemsida; de övriga spelmansböckerna via webbsidan Folkmusikkommissionens notsamling.

Text och bild: Peter Berry

Vem är den vackra kvinnan Anders Alard tecknar?

Till höger Pollonoise 10 från Anders Fredrik Alards notbok med nyskriven stämma av Sten Askling

Pollonoise 10
A F Alard Stämma SA

Arne Blomberg: Mäster Plutt – XL

Bröderna Hellström spelade en härlig polska med flageoletter som de kallade Mäster Plutt¹. Den finns i Pelle Fors-häftet som nr 43. Åtta takter i vardera reprisen.

Även Carl August Månsson spelade polskan (nr 338 i Svenska Låtar Östergötland), men med tolv takter i andra reprisen – de fyra första takterna bisserade.

Månsson spelade på a-stämnd fiol och låten blir då i a-moll, Hellströmarna spelade i g-moll på normalstämnd fiol. För övrigt är varianterna rätt lika, en stark tradition efter Pelle Fors!

När jag var nybliven östgöte bad jag Bertil Johansson följa med till Anselm (Allan var då död) för en videobandad intervju, året var 1989. Mycket prat och många låtar, däribland Mäster Plutt, som Anselm då spelade med tolv takter i andra reprisen².

Att spelmän varierar låtarna var normalt – tyvärr ofta bortglömt bland dagens spelmän – men fyra extra takter är mer än den vanliga variationen.

Så konstigt!

Hade Anselm hittat på fyra takter?

Knappast troligt!

43 Polska

Mer sannolikt att han på ålderns höst återfunnit faderns variant, som tidigare glömts bort! Jag tycker den längre varianten är bra och gärna bör spelas. Repris 2 enligt Anselm 1989²:

¹ Ljudinspelning: Anselm, Allan ² Anselm 1989, videoavsnitt Hela intervjun med Anselm Arnes hemsida
<http://fam-blomberg.se/?p=2935> <https://youtu.be/h8DGI8YOIDI> <https://youtu.be/n0aWsz7iH6s> www.fam-blomberg.se

Serien riksspelmän i våra trakter fortsätter : Claes Göran Olson

”Vem är du?” Vad gjorde att du började spela och varför just nyckelharpa?

Jag och min fru bor i Linköping och har två utflugna söner. Så mycket som möjligt av vår fritid tillbringar vi i Blåvik vid sjön Sommen och sedan september i år har det blivit mer av den varan, eftersom jag numera tillbringar enbart två dagar i veckan på min arbetsplats Tekniska verken. Förutom passionen att spela nyckelharpa, tycker jag om att drälla omkring i naturen, helst i Sommabygd. Vintern är min favoritårstid, jag gillar massor av snö och är stormförjust i att åka skidor. På rätt ledd, längden. Jag föddes i Boxholm 1953 och min hembygd finns i mitt hjärta fast det är länge sedan jag bodde där. Vid sidan av svensk folkmusik är engelsk pop från 1960-talet det jag helst lyssnar till och då framför allt Beatles, men även Evert Taube är en favorit. Och som ung lyssnade jag mycket på ett australiensiskt gäng, Seekers. Dom återupptäckte jag för ett par år sedan och att lyssna på deras låtar väcker många fina minnen.

Jag spelade lite piano i ungdomsåren tills skidåkning, mopeder och tjejer började fylla mitt liv och musiken försvann. Många år senare tillverkade min svärfar en nyckelharpa och jag ville visa att jag också kunde. Att börja spela var mig helt främmande men så fick jag en LP-skiva med Björn Ståbi av mina föräldrar och efter att först ha lidit alla kval av att lyssna, kom jag på mig själv med att trampa takten. Ungefär samtidigt blev harpan klar och en kamrat jag lärt känna under bygget tyckte att vi måste höra hur det låter. Och på den vägen är det. Fortfarande 36 år senare spelar vi tillsammans och ”hör hur det låter.” Ganska snart kände jag att musiken från Uppland är min, låtarna är livsbejakande, gladlynta och positiva. Jag fick tidigt klart för mig vilken eminent spelman Sture Sahlström var och han har nog varit min främsta förebild genom åren. Han spelade stadigt som en ångmaskin och kunde massor av härliga låtar från Vendelsbygden och andra delar av Uppland. Jag är glad att jag fick tillfälle att höra och se honom i verkliga livet, det var en upplevelse.

Hur uppstod idén att bli Riksspelman? Hur länge hade du satsat tid och energi på det projektet?

Drömmen om att få kalla sig Riksspelman väcktes redan efter min första spelsommar 1980. Då var jag till Uppland och fick höra Eric Sahlström, Ceylon Wallin, Viksta-Lasse och en hel hopar osannolikt skickliga musiker. Det sas då om dessa att de var Riksspelmän och jag tyckte att en pampigare och vackrare titel inte

finns. Men att nå dit trodde jag låg långt, långt utanför min förmåga och nöjde mig med att det hela skulle stanna vid en dröm. I ett svagt ögonblick sa jag, att om uppspelningarna för Zornmärket någon gång kommer till Linköping, då ska jag ställa upp. Och så blev det uppspelningar här sommaren 1994 men inte vågade jag anmäla mig. En av mina spelkamrater nosade reda på min feighet och lyckades, bara någon dag innan och mig ovetandes, ordna en uppspelningstid åt mig, en manöver som inte går egentligen. Jag närmade mig juryn med knäskålarna klappande som kastanjetter av nervositet och med tungan torr och stor som en tumvante i munnen. – Vill du stå eller sitta, minns jag att Gert Ohlsson i juryn frågade när jag stappade in i rummet. – Jag ligger helst ner, svarade jag varpå Gert pekade på en rokokomöbel och sa: - Ja, du kan ju ta sôffa där börte! Hur det nu var, så lyckades jag förföra juryn så pass att jag fick ett diplom. Jag var glad som en spelman (!) efteråt och slog i mitt inre fast, att aldrig mer utsätter jag mig för detta. Och ett diplom, aldrig hade jag väl trott att jag skulle nå ett sådant! Åren gick och gamla trauman förbleknade. Under 2006 började tanken på att spela upp för Zornjuryn åter mala och i Degeberga fick jag Bronsmärket 2007. Sedan blev det inget mer förrän 2012, då juryn förärade mig det vi brukar kalla Silverdiplomet. Och sedan, det lyckliga året 2013, fick jag Silvret i Tobo, nyckelharpans huvudstad och dessutom på Eric Sahlström Institutet. Större kan det inte bli. När jag läste resultatet av dagens uppspelningar den gången och fann mitt namn under rubriken ”Silvermärke och riksspelman” sjönk jag rakt igenom trappan till Institutet fast den är gjord av massiv sten. Jag har satsat väldigt mycket såväl tid som energi på övandet inför uppspelningarna och har lärt mig massor tack vare detta. Brister i konstnärlighet och musikalitet har jag kompenserat med blod, svett och tagel.

Vad har det inneburit för skillnad för dig att ha den utmärkelsen? I spelkretsar och i vardagen? Har det varit värt insatsen?

Det har helt klart varit värt insatsen! För det första har jag lärt mig massor, som jag i annat fall aldrig hade gjort. För det andra har jag fått den finaste titel man kan ha, den enda jag någonsin har eftersträvat, Riksspelman! Vilket vackert ord, det kan nästan inte bli snyggare. För övrigt innebär det inga större skillnader, inte i spelkretsar och inte i vardagen. Det här är något jag bevarar i hjärtat och det är liksom

Riksspelman Claes-Göran Olson, forts.

bara mig. Motiveringen för mitt silver löd ”För traditionsmedvetet spel av upplandslåtar”, jag är stolt som en tupp. Och när tvivlet sätter in vet jag att jag kan. – Gosse, du har silver! brukar jag tänka om kraften sviktar.

Hur ser ditt spelande ut nu, till vardags?

Jag spelar massor. Det blir någon truddelutt nästan varje dag. Ibland mer, ibland mindre. Jag har lyckan, förmånen och äran att regelbundet få spela tillsammans med fem ytterst kompetenta och trivsamma musikanter och vi brukar ses en gång per vecka för att ljuga, skrodera och spela i nyss nämnd ordning. Det blir ganska rejäla pass då och så blir det, som sagt, ganska mycket spel där hemma dessemellan. Just nu håller jag på att liksom återerövra en massa låtar; lärdomarna under resan med Zorn har gjort att jag nästan måste lära om låtarna igen, det tar tid.

I den position du nu har – vilket råd vill du ge en folkmusikintresserad person som vill börja spela ett instrument? Hur börjar man...? Och vad finns det för skäl att börja spela just nyckelharpa?

Nu finns så mycket inspiration att hämta via internet, till exempel med hjälp av Spotify, You Tube och liknande webplatser, så där kan man med fördel känna efter vad man är sugen på. Sedan tycker jag att man ska försöka leta upp någon, som spelar det instrument man fastnat för och be vederbörande om vägledning inför den kommande spelmannagärningen. Det här med att skaffa instrument måste klaras ut. Det är svårt att veta vilken nivå man ska lägga sig på vad gäller modell, kvalitet och pris. Kanske kan man få låna eller hyra ett instrument att prova en tid innan man skaffar eget. När det är dags att börja spela kan man med fördel hänga på någon kurs för att komma igång, det brukar vara en bra inledning och man slipper lägga sig till med en massa olater, som är svåra att operera bort senare. Kan man sedan träffa någon eller några med samma intresse och ambition som en själv, så kommer resan att bli både snabbare och roligare. Sök sedan upp spelmän, som är gamla i gården. De har ofta massor att delge och är inte sällan stora personligheter, som man kan lära mycket av, inte enbart om musik utan om livet i största allmänhet. Lyssna på dom! Och det viktigaste av allt, ha roligt! Folkmusiken erbjuder alla möjligheter till glädje och värme och den opererar över alla gränser. Tradition är viktig och den kräver respekt och varsamhet. Men jag tror att spelmän i alla tider har försökt spela så vackert som möjligt med så fint ljud som omständigheterna har medgivit. Låt oss därför inte

kräva av oss själva att det ska låta precis som det gjorde förr, musiken måste leva. För egen del är nästan den största behållningen av mina år med nyckelharpan i famnen mötena med alla intressanta människor. Dessa hade jag aldrig träffat om inte spelet hade gripit in i min tillvaro. Jag är så tacksam. Och nyckelharpa ska man spela, eftersom det är Sveriges nationalinstrument och för att det är det finaste instrumentet av alla. Dessutom är det trevligt att bygga sin egen nyckelharpa, så det vill jag varmt rekommendera. Jag har tillverkat några själv men spelar för närvarande på en harpa, byggd av Sören Åhker i Hällnäs.

Har du någon undanträngd vision om vad du skulle vilja göra för folkmusiken om du hade tid och möjlighet?

Jag skulle jag vilja ha förmågan att förmedla den tillfredsställelse det innebär att spela svensk folkmusik ensam och tillsammans med andra och jag skulle vilja kunna bidra till att folk känner sig välkomna och uppskattade när de på olika sätt närmar sig vår musik. Jag skulle också vilja begripa hur man gör för att spela! På spelkurser och vid liknande övningar lär man sig ofta nya låtar och det är så klart väldigt roligt. Men att trycka på rätt spak är en sak, en annan är att få det att svänga, det vill säga att verkligen spela. Och nyckeln till denna konst, den är inte lätt att hitta! Men dit vill jag och kommen dit skulle jag vilja delge lösningen till alla som söker! Stora, pretentiösa och kanske förmättna tankar men drömma kan man väl få göra.

Spelkamrater

Mina spelkamrater genom åren, framför allt gubbarna i Filidur, har betytt utesägligt mycket för mig på alla möjliga sätt. Vi har spelat tillsammans och umgåtts under väldigt många år och av dem har jag lärt mig det mesta av det jag eventuellt kan som musikanter. Dom

Riksspelman Claes-Göran Olson, forts.

för deras välbefinnande. Jag vill gärna nämna mina närmaste spelkamrater, som är så skickliga och trivsamma: Christer I Andersson, Christer II Andersson, Hans Edlén, Larry Lundgren och Matts Örtengren. Det är ett privilegium att ha kamrater att spela med men jag tror att det måste finnas något slags relation i fler dimensioner än själva musicerandet om det ska bli

riktigt bra. Och det är väl det hela livet går ut på, att ha människor man tycker om i sin närhet och att få spela tillsammans med dessa!

Frågor: Redaktören

Svar och foto: Claes-Göran Olson

Numrets låt

Skapat 2006-12-25

*Bingsjö
Gammal schottis*

Utskrivet 15-11-24

1 2 3 4
5 6 7 8 1. Fine
9 10 11 12 2.
13 14 15 16
17 18 19 20
1. D7 D.C. al Fine

Filidur berättar

Vi har valt att presentera Gammal Schottis från Bingsjö som låt i detta nummer av Östgötaspel. Låten kom till oss för flera år sedan via Malmslätt tack vare bekanskap med en annan orkester. Vi föll genast för låten och har spelat den till dans många gånger såväl på hemmaplan som i främmande trakter. Av aktiviteten på dansgolven att döma, gillar dansarna också låten. En sådan låt vill man så klart veta mer om, så vi bestämde oss för att provtrycka den i lejonets kula, Bingsjö. Inte en enda människa kände igen låten! Detta trots vårt ihärdiga spelande under ett par stämmor på ort och ställe. Så antingen är låten så gammal, att ingen levande varelse utöver oss längre känner till den. Eller så kommer den från Bingsjö i Malmslätt! Må det vara hur som helst med den saken, det här är riktigt häftigt schottis. Hoppas den faller östgötska spelmän i smaken för om så blir fallet, kan vi spela den tillsammans när vi ses och se där, då har vi snart åstadkommit en Gammal Schottis från Östergötland! Mer om Filidur och våra låtar kan man se och höra på www.filidur.com.

ÖSTGÖTASPEL

2015 nr 4

KALENDARIUM

(Östergötland*,
Södermanland***,
Småland****)

Östergötland*

2016-01-05 18.00

Knytkalás med spel och dans!!! Majblomman, Skördeg.27, Norrköping, se annons sida 2

Folkmusikcafé FiL**

2016-02-03 19.00

2016-03-02 19.00

2016-04-06 19.00

2016-05-04 19.00

Fontänen, Västra Vägen 32, Linköping. Efter en timmes vistuga är det dans och fika!

Konserter FiL**

Program ännu ej klart, följ annonser på FiL:s hemsida! Thriller ska spela 20/2, men lokal är ännu inte klar

Södermanland***

2016-01-02 [Spelstuga i Tuna, Nyköping](#)

2016-02-06

[Gnestastämman](#) med konsert och kurser med Ellika Frisell och Emma Reid

Småland****

2015-12-27 Spel och Dansstuga på Skälby i Kalmar

2015-12-27 [Juldans i Grimslöv](#)

2016-01-22 19.00 Tyde, Kulturhuset Spira Jönköping

Konsert med Tyde, starkt förankrad i skotsk musik... med Daniel Thorpe, fiol, Andrew Waite, dragspel. Seth Tinsley gitarr, www.tydefolk.com

2016-03-05 14.00 [Åke "UFO" Stämman](#), Tranås Hembygdsgård www.vff.nu/stamma.html

2016-05-13 – 2016-05-15 [Petter Dufvastämman](#) med [Danskurs i Gunnebo](#) och [Låtkurs i Gunnebo](#)

*www.ostgotaspel.se
**www.folkmusik.nu
***www.sormlandsspel.se
****www.smalandsspelmansforbund

Redaktörens ruta

Till det här numret har det kommit flera väldigt intressanta artiklar vilket gläder redaktören! Vår tidning blir så mycket mer värdefull när medlemmarna bidrar med sin stora kunskap i form av olika sorters inlägg och artiklar. Att få tre nya låtar är också härligt! Varav en i två varianter dessutom!

Så jag hoppas att du som läsare blir stimulerad att även du skriva eller skicka in en låt eller något annat! Det finns också mycket att debattera om folkmusik - t.ex. hur vi skall få in de nya svenskarnas musiktradition i vår musik...

I den här rutan skulle vi också kunna föra in "kontaktannonser" - kanske någon söker en spelkompis för stämspel, vill börja som nybörjare, vill ha kontakt med "komp", har instrument att erbjuda, etc, etc. Hör av dig!

Sista dag för inskickande av manus eller annat till redaktionen för nästa nummer är 28.2 2016.

Årets julklappstips: Källan i Slaka!!! En ovärderlig skatt av ballader och låtar, vackra illustrationer och en fin CD! Pris för medlemmar 150 kr och frakt 80 kr. Kan köpas via Hans Norberg, hansnobe@passagen.se